

דרום אמריקה - סיפור מסע VIII

המעבר לבוליביה

כאמור עברנו את הגבול הברזילאי-בוליביאני מקורומבה לפורטו-סוארו. מכאן יש שתי דרכים בלבד להכנס עמוק יותר אל בוליביה, אל העיר הגדולה הכי קרובה - סנטה קרוס. או ברכבת נוראה שלוקחת המון זמן ובהרבה מקרים ירדה מן הפסים, או במטוס. הדרך הראשונה, ברכבת המפורסמת בשמה "רכבת המוות", מיגעת, לא נוחה ולעתים אף מסוכנת, אך בוודאי הרפתקנית. במדריך הבריטי שבידינו מתואר לוח הזמנים של הרכבת הזו כ"גמיש מאד ולעתים דמיון טהור ללא כל קשר למציאות". אנו, כאמור, שבענו נסיעות וטסנו עד לסנטה קרוס והמשכנו מיד לעיר קוצ' במכה. ירדנו שם ארבעתנו ועוד שני ישראלים שתקנים מערד ויתר שמונה החבר'ה שהכרנו על הטיסה המשיכו ללה-פאס.

כבר ביציאה משדה התעופה בקוצ' במכה נתקלנו בנוף האנושי הבוליביאני שילווה אותנו לאורך כל הדרך - נשים אינדיאניות בלבוש צבעוני מאד, רוכלים, ריחות בישול וטיגון ועוד. הנשים היוו את מוקד האטרקציה: שמלות רחבות מאד הצבועות בדוגמאות פסים מגוונות המגיעות עד הברכיים ויש בהן קפלים רבים, סינור, חולצת בד עם כפתורים מקדימה, של ושק בד גדול וצבעוני הנישא על גבן ושקשור בקשר סבתא מקדימה על החזה. על הראש יש כובע משגע - צילינדר לבן או כהה, או כובע צ'רלי צ'פלין, או כובע קש רחב. השיער מסודר בשתי צמות, דקות וארוכות מאד ובהן שזור שרוך עבה המקשר את שתי הצמות. אם צבע השרוך שחור כצבע השיער אז זה נראה כאילו שיערן מאורגן בצורת האות U (חלק השרוך שקושר את שתי הצמות למטה מעוטר בפומפונים). בשק הגדול הן נושאות את מרכולתן ולפעמים מציץ ממנו גם תינוק חמוד. לאורך המדרכות ניתן לראות המוני נשים אינדיאניות כאלו עם השק פרוש על הרצפה ותכולתו מוצעת למכירה. הגברים הרבה פחות צבעוניים ובמקרה הטוב יש להם כובע מקורי עם כיסויים לאוזניים מהקור, אבל כיוון שבקוצ' במכה שולט אביב נצחי ומזג האוויר שם מאד נוח, לא ראינו הרבה כאלה והם הופיעו יותר בהמשך כשהגענו למקומות גבוהים ולכן גם קרים יותר. לקחנו מונית למלון עליו שמענו המלצות - כל הששה ביחד - והגענו למלון מצוין ונעים מאד שבו יש ברכת "ברוכים הבאים" בעברית (גם) ומחיר מיוחד לישראלים. תמורת חדר לארבעה עם שרותים ומקלחת צמודים שלמנו כל אחד 10 בוליבינוס (6-7 ש"ח) בלבד. אח"כ אכלנו ב-3 ש"ח ארוחת ערב מצוינת של חצי עוף, צ'יפס, אורז, סלט ובננה אפויה! אנו הוזהרנו ע"י כולם שבוליביה הפכה מהארץ הכי זולה ביבשת בה לילה בפלזה בלה-פאס עולה \$8 בלבד (!!! נכון ללפני שנתיים) לאחת מהיקרות ביותר. אבל נכון לעכשיו, שבועיים לאחר הגיענו לבוליביה, עלות יום כאן היא \$11 בלבד לעומת \$15 פחות או יותר בצ'ילה ובארגנטינה. בקיצור, שבעים ומבוססים מהמחירים הלכנו לישון.

יום המחרת הוקדש לסידורים קצרים שעברו במהירות ובהצלחה ואח"כ שוטטנו בשוק הענק המתקיים במרכז העיר. היה יום ד' ובימי ד' ו-ש' באים לשוק אינדיאנים מכל כפרי הסביבה. בשוק הנפלא הזה מוכרים הכל, מירקות ופירות, דרך דברי אומנות וסוודרים וכובעי צמר ושטיחים ועד מוצרי חשמל יקרים, ג'ינסים של קלווין קליין ונעלי ריבוק במחירים זולים אפילו ביחס לארה"ב. בקיצור - מבחר עצום ובמחירים סבירים עד מגוחכים. בשעת הצהריים כל הרוכלות בשוק (היו מעט רוכלים) פתחו סירי ענק וחלקו שם מרק עשיר שנראה טעים וכולם אכלו מרק - אותו מרק... אח"כ כשאלתי צהריים במסעדה (מחיר ארוחה עסקית היה שקל בודד!) קבלתי אותו מרק שאכן היה טעים וטוב, אך שאר המנות היו עלובות.

לאחר מנוחת צהריים קלה נסענו ארבעתנו ושני הערדים - בנצי ועמית - לחוות חוויה מעניינת. בבוליביה פועלים מיסיונרים אמריקאים השייכים לארגון אמריקאי חובק עולם הקרוי "השבטים החדשים" ("נובאס טריבאס"). זהו ארגון הפועל בהמון מדינות בעולם השלישי בקרב שבטים פרימיטיביים ועוזר להם להתקדם כמה מאות שנים קדימה ואגב כך גם מנחיל להם את הנצרות. בבוליביה מצוי המרכז שלהם בקוצ' במכה והם פועלים מזה 48 שנה בקרב שבטי אינדיאנים אבודים ברחבי הג'ונגל הבוליביאני העצום. כמדומני, הם עובדים כיום בקרב 11 שבטים שונים שלכל אחד מהם שפה משלו. הם לימדו אותם ספרדית, לאחר שהם למדו את שפתם שלהם ופיתחו עבודה גם כתב. היתה בצוות המקורי בלשנית שעמלה במשך שלוש שנים עד שהיא למדה את השפה של אחד מהשבטים! לאחר לימוד השפה, הונחל לה הכתב הלטיני וזה מה שלימדו את השבטים. לאחר שהאינדיאנים למדו את שפתם שלהם וספרדית, הם למדו חשבון, היסטוריה בוליביאנית (כדי שיראו עצמם כחלק מהאומה הבוליביאנית), תנ"ך והברית החדשה (שתורגמו לשפות האינדיאנים - איורה, קצ'ואה ועוד). את פנינו קיבל בוב - זהו אמריקאי חביב הנמצא יחד עם אשתו ג'ויס כבר 38 שנה בבוליביה. חוץ מבת אחת שלהם שגרה בארה"ב, כל שאר המשפחה פזורה ברחבי בוליביה וברזיל במסגרת פעילות מיסיונרית. הוא סייר

איתנו במרכז שלהם בקוצ' במבה והפגיש אותנו עם פעילים אחרים: למשל האפסנאי שלהם, הכתבנית המדפיסה את כל פרסומיהם ב-11 השפות האינדיאניות, מתלמד חדש שלומד ספרדית לפני הישלחו לאחד מהשבטים ועוד. כמו כן הוא הסביר לנו על פרישת השבטים בבוליביה, הקשר האלחוטני והאווירי עם המסיונרים שם וכו'. לאחר מכן הלכנו לבית שלו ופגשנו את אשתו ג'ויס ואת בנו הבכור וכלתו. לאחר שכוונו בלימונדה שהוכנה "ממים בטוחים ומורתחים" (כדברי בוב) התישבה ג'ויס והסבירה לנו על פעולתם בבוליביה מההתחלה ועד ימינו אלה ועל האופן בו מכשירים בארה"ב מסיונרים חדשים. באמצע הסבריה של ג'ויס צלצל הטלפון ובוב נאלץ לעזוב אותנו בעקבות שיחת הטלפון אך על כך אספר בהמשך, כיוון שזהו סיפור בפני עצמו. אח"כ ראינו שקופיות המתארות את השבטים מאז שבוב וחבריו הגיעו אליהם ועד היום. השנוי מדהים - פעם השבטים הללו לא ידעו בגדים מהם, אדם לבן מהו והיו להם טקסים פרימיטיביים בהם למשל קברו תאומים חיים או קברו יחד עם המת את הקרובים לו כדי שישמשו לו לחברה בחייו הבאים. כיום רוב האינדיאנים מדברים ספרדית בנוסף לשפתם המקורית, מסופרים ולובשים בגדים וחלקם אף משרת בצבא. כמו כן הם מאמינים ומתכנסים בכנסייה שנבנתה בכפרם בכל יום א'. היו מקרים של דחיית הדת או התנגדות לשנוי, אבל באופן כללי הפעילות המיסיונרית הצליחה והצילה את האינדיאנים מהשמדה.

מאוחר יותר עברנו לשולחן האוכל ואכלנו לחמניות טריות, חמאת בוטנים, ירקות טריים ו... לבנה מעולה. הם מכירים היטב את הארץ ("מאיפה שניכס?" - "מעמד" - "ערד ... זה בדרום, נכון?") וביתם מלא תמונות של ירושלים, וסמלים יהודיים (חנוכיה, מגורה וכו'). המשכנו בשיחה ואחרי תום הארוחה היא חילקה לכולנו תנ"כים וספרי הברית החדשה בעברית ובקשה מאתנו לקרא עשרות פסוקים ממקומות שונים (דניאל, יחזקאל, הבשורה ע"פ מתי ועוד). הקריאה המדולגת הזו נועדה להראות לנו שהמשיח צריך היה להוולד בבית לחם ואימו תהיה בתולה ובקיצורו של דבר - ישו הוא המשיח. המשיח צריך להיות מצאצאי דוד המלך ואכן בספר הראשון בברית החדשה - הבשורה ע"פ מתי - ישנה השוואת מדוד המלך ועד יוסף הגלילי - בעלה של מרים אמו של ישו. ישנה כמובן הבעיה שמרים הבתולה הרתה מרוח הרודש ולא מבעלה ולכן ישו עצמו איננו צאצא של דוד המלך - אבל לא נכנסנו לקטנות... בסוף השעור המאד ארוך היא בקשה שנחשוב על שני דברים: א. ישו הוא אכן המשיח; ב. להיזהר מאד ממשיח שקר, כמוהם לא חסרו בהיסטוריה. לדעתם, בוא המשיח אכן מאד קרוב ויהיה בימינו. הם היו ממש נפלאים ולא לחצניים: המסרים הועברו בעדינות ובשיקול דעת.

הטלפון שהקפיץ את בוב היה מבחורה בשם דברת שקבלה את הטלפון שלו מישראלים. את דברת וחברה קובי פגשנו הרבה בצ'ילה, ארגנטינה וברזיל. הם עברו את הגבול לבוליביה במקום נידח למדי; קובי נפצע ונעקץ על ידי יתוש וזיהום חמור התפשט ברגלו ועבר אף לרגל השניה. מכיוון שהדבר קרה באזור "נטול ישראלים" הבחורה היתה לבד ורצה עם חברה מב"ח אחד למשנהו ללא הועיל, כיוון שבכל מקום אמרו הרופאים דבר אחר. כשהיא התקשרה אל בוב היא היתה מיואשת, היסטורית וחסרת אונים. בוב מיד יצא אליה, לקח אותם לבי"ח טוב, דיבר עם הרופאים ואח"כ חזר הביתה איתה, כאשר קובי נשאר מאושפז. ברגע שראתה אותנו דברת האומללה, היינו באמצע שעור התנ"ך והיא לא פסקה מלדבר. היא פרקה הכל. בוב וג'ויס הזמינו אותה לגור אצלם עד גמר האשפוז של קובי והבטיחו להם אח"כ סיור בשבט אינדיאנים. כבר למחרת היתה הבחורה רגועה יותר וטיילה בעיר. הם פשוט הצילו אותה ואותו. אגב - בסוף הערב הצטלמנו במצלמת פולארויד והתמונה עם שמותינו הושמה באלבום שהכיל תמונות של כל האורחים שלהם (כמעט כולם ישראלים, הרבה מהם הכרנו) - בעונה זו יש להם אורחים כל יום!!! אח"כ בוב התעקש להקפיץ את כולנו למלון, לאחר ליל התרוצצות בעניינם של דברת ורובי.

למחרת נסעו טלי ומיכל לכפר סמוך לצפות באומנים בעבודתם וגם לקנות. חיים נשאר לנוח במלון ואני יצאתי לבדי לגבעה סמוכה משם יש תצפית על העיר ועל רכסי ההרים המקיפים אותה. בדרך חזרה עצרו אותי שני שוטרים וערכו עלי חיפוש מדוקדק בחפשם סמים. כשהם לקחו את ארנק הכסף החבוי שלי וספרו את הדולרים, נאלצתי להתרגז ולקחת את זה מהם במהירות. הם נתקלו בכדורים נגד בחילה שרוני נתן לי ושאני מחזיק בארנק לנסיעות ארוכות ומיד חשדו בהם כסמים. הסברתי להם מה זה והבהרתי להם שהשיחה הסתיימה והסתלקתי במהירות. אותה תקרית קרתה לי כעבור 4 ימים בעיר אחרת והפעם ממש התרגזתי: צעקתי על השוטר (או ה"שוטר" כיוון שהוא היה באזרחי ולכן כנראה היה סתם נוכל) שזה כבר מתחיל להימאס עלי והסתלקתי בכעס. האמת היא שזה ממש מרתיע ויותר אני לא מסתובב פה לבד. בערב הלכנו להופעה ב"בית התרבות" של להקת פולקלור - שישה בחורים המנגנים בגיטרה רגילה, גיטרה קטנה, תוף ענק וחלילי פאן. לאחר אחור של ארבעים דקות ומילות פתיחה של שני מנחים החלה ההופעה בה איכות התאורה והקול היתה מתחת לכל ביקורת. תאורה מזעזעת בכיעורה, מהבהבת, בעוצמה של נרות חנוכה ורמקולים צווחים. השירה והמוסיקה היו בסדר, אך חזרו על עצמם. בשלב מסוים עלו שוב שני המנחים והתחילו לדבר בלי סוף. אחרי המון זמן נשאר רק אחד מהם וסיפר בדיחות והיה מאד משעשע, למי שהבין. הקהל געה מצחוק והמנחה היה מאד מבוסס מעצמו. אח"כ חזר המנחה השני והחל לשיר שירים דכאוניים בקול בס רציני וסוחט דמעות. אח"כ חזר שוב המנחה הראשון! אחרי פרק זמן מאד ארוך ולא ברור, חזרה הלהקה (שזו ההופעה שלה) לשיר. מדי פעם חצה אחד מהמנחים את הבמה מצד לצד, באמצע שיר!!! חוץ

מאשר נפילת המסך על האף של הזמרים דומה היה שכל פשלה אפשרית נעשתה! אנו נטשנו לפני הסיום ונמלטנו לקפה יוקרתי ממול שם זכינו לאוכל טוב במחיר מצחיק וצפינו בשמנא ובסלתא של קוצ' במבה שכמעט לא פוגשים ברחוב (אנשים בעלי מראה אירופאי).

למחרת, לאחר ביקור במוזיאון ארכיאולוגי טוב, שאותי שיעמם עד מוות, התחלנו בנסיעה לסוקרה. זו היתה נסיעת לילה בת 12 שעות. השעתיים הראשונות בכביש סלול ושאר עשר השעות בדרך עפר משובשת מאד ומפותלת העוברת מעל תהום. המרחק שעוברים בעשר שעות אלו גדול אך במעט מהמרחק שעושים בשעתיים הראשונות! ניסינו להרדם אבל מיכל הרצתה מאחורי לבחור בשם רונן 02:30 בבוקר, ולכן כל נסיון שינה נידון מראש לכשלון. סוקרה - העיר שאליה הגענו מקוצ' במבה (שהיא בירת מחוז) בדרך עפר נוראה - היא בירת בוליביה!!! כן, לה פאס היא אמנם הבירה למעשה, מושב הנשיא, הממשלה, המשרדים, השגרירויות ועוד, אך סוקרה היא הבירה הרשמית ואפילו רביעיית מצחצחי נעליים בקוצ' במבה ענתה לשאלתנו מהי בירת בוליביה בתשובה ההחלטית "סוקרה!". הגענו לעיר בשבת בבוקר ולאחר שהתנחלנו במלון, ישנו, קמנו ויצאנו לשוטט בעיר. בשלב זה היינו כבר תשעה: נוספו רונן, אופיר, שמוליק, ליאת ואילן. זה היה טוב, כיוון שאלה היו חברה'ה מאד פעלתניים ומאורגנים. אילן, קצין התחזוקה התכמן, ארגן לנו אוטובוס למחרת לנסיעה לטרבוקו. זהו כפר אינדיאני, שעתיים נסיעה מסוקרה, שם נערך בכל יום א' שוק מרהיב. בקיצור - אילן סגר עם בעל האוטובוס על תשעה חברה למחרת והבטיח לארגן עוד חברה'. אנו דברנו עם שוויצרית במלון שלנו, אילן וחבריו דברו עם קבוצת תיירים שהיתה במלון שלהם, ובאותו ערב פגשנו עוד 4 ישראלים מוכרים וגם הם הצטרפו, למרות שכבר היינו יותר מדי! למחרת בבוקר בהגיענו לפתח המלון של חמישה החברה'ה האחרים היתה שם כנופיית ענק. אני פגשתי בדרך למלון ישראלית נוספת ושאלתי אותה אם היא הולכת לשוק. היא אמרה שכן ולכן אמרתי לה שיש לנו אוטובוס והיא יכולה להצטרף למרות שאנו כבר עמוסים. בחורה זו, ששמה טל, היא ממושב עשרת וזו כבר הנציגה הרביעית ממושב זה שפגשנו (יותר מתל-אביבים). כשהגיע האוטובוס הסתר שהנהג הביא אתו עוד 4 נוסעים. לכן ישבנו כסרדינים במהלך הנסיעה: 14 ישראלים (ארבעתנו, החמישיה, טל, והרביעיה ששמותיהם, לצורך שלמות הרקורד, הם אמיר, חן, יהודה ואתי) ועוד הרבה אחרים. סיירנו שם עד 13:00 והיה יופי: המקומיים לבושים בלבוש מאד ססגוני שבמקום לתארו, נחכה לפיתוח התמונות. מוכרים שם הרבה דברי אומנות אבל המון קשקושים אחרים. אחד מהרוכלים נדבק אלינו וניסה למכור לנו צ'ורנגו - כלי נגינה קטן דמוי גיטרה שהיה עשוי משריון ארמדילו (חיה קטנה עטויה שריון חוליות). הוא היה ממש דבק, לא מעט בגללנו כיוון שנתנו לו אוכל ושתיה. סה"כ היה מעניין, רק חבל שלא יכולנו להגיע שבוע קודם לכן שכן אז היה באותו כפר קרנבל ססגוני ומיוחד.

יום המחרת היה די אומלל - הייתי מותש וסבלתי משלשולים שממש שיפרו את מצבי... יצאתי לטייל בעיר היפה, הצבועה כולה לבן לפי חוק עירוני, בככרות, ב"בית המשחרר" (הבית בו הוכרזה עצמאותה של בוליביה ובו ניתן להתרשם ממספר חילופי השלטון הרב במדינה זו - כל שנה שנתיים מתחלף הנשיא) ובמשכן בית המשפט העליון (המוסד היחידי האופייני לעיר בירה שנשאר בסוקרה). כמו כן עשיתי סקר שאלות בבתי מרקחת לגבי כדורים נגד מלריה ובכל מקום קבלתי תשובה שונה. אח"כ נגשתי לבית החולים כדי לשמוע חוות דעת רופא - משם שלחו אותי למרכז הבריאות הממשלתי המרוחק כמה בלוקים משם, אבל במרכז הבריאות אמרו לי לגשת למרכז המלריה הסמוך לבית החולים בו כבר הייתי! טפסתי חזרה לעבר המקום בו כבר הייתי ובמרכז זה שמעתי דעה חדשה. ויתרתי על הרעיון להבין את אופן נטילת התרופה והמשכתי בטיול בעיר. אחה"צ נסענו בשישיה לעיר פוטוסי (שאר הגדוד נסע לפנינו לאותו מקום, כך שנותרנו רק ארבעתנו + טל ואילן). הנסיעה נמשכה חמש שעות והאוטובוס טיפס במעלה צר ותלול מעל נוף מדהים - מדבר צחיח, הרים נישאים ועמקים אינסופיים. מדי פעם ניסה הנהג להעביר את ההילוך לראשון, במאמצים רבים, ואנו פחדנו שהאוטובוס יכבה ויתחיל להדרדר במורד. אינדיאני בודד נראה פה ושם באמצע הלא כלום וכמו כן קברים פשוטים של צלב עץ תקוע בסלע. בערב הגענו לעיר שגובהה 4070 מטר מעל פני הים! רק ירדנו מהאוטובוס התחלנו להרגיש סחרחורת קלה. לקחנו מונית למלון וכשירדנו ופרקנו את המוצ'ילות וטיפסנו איתן במעלה המדרגות התלולות נגמר לנו הסוס לחלוטין. התנשפנו כמו קטר ישן והלב פרפר במהירות גבוהה כמו לאחר ריצת מרתון. כשהגענו למעלה גילינו שכל החברה'ה שנסעו לפנינו תפסו את החדרים הזולים ולנו נשארו החדרים היקרים בלבד: \$4 לאחד). היינו כה מותשים ומסוחררים שכלל לא שקלנו ירידה למטה להמשך חיפושים. למרות המיטות הרחבות והעמוקות, הלילה עבר בקושי רב כאשר הנשימה כבדה ומהירה ויש תחושת מחנק קשה. לילה נאחס.

למחרת ירדתי וחיפשתי מקום שמגישה תה, צנימים ובננות שיתאימו לבטני. ההצלחה היתה חלקית ולאחריה המשיך יום המנוחה וההתאקלמות עבור כולנו. במהלך היום הופיעו במלוננו שני ישראלים חדשים, דמויות מפתח בהמשך סיפורנו, חגית ואורי. הם ניסו לארגן קבוצה גדולה לטיול בן 5 חמישיה ימים בלגונה מרוחקת כלשהי. אנו, שכבר ראינו הרבה לגונות, ושהיינו חולים ומעטולים ובקושי היינו מסוגלים לחשוב, מאד לא התלהבנו מהרעיון של טיול בן 5 ימים באזור

גבוה יותר מאותה עיר בה היינו, ובו 3.5 ימים מוקדשים לנסיעה קשה מאד בדרכי עפר באוטובוס מיושן. לקראת סוף היום, לאחר מסע שכנוע של חגית ואורי ועיון במדריכי התיירים (שם פשוט נשפכו על המקום בכל שמות התואר האנגליים הכי נפלאים), וביחוד לאחר שהרגשנו כבר טוב יותר - השתכנענו. הבעיה היתה שקר ארבעתנו ורונון וטל השתכנענו כך שהקבוצה שהיתה מעוניינת בטיול מנתה שמונה אנשים: יותר מדי לג'יפ של 6 ומעט מדי לאוטובוס של 20.

אולי זה הזמן לעצור ולספר על יחודה של העיר פוטוסי: היא הוקמה ב-1545 ע"י הספרדים לאחר שהתגלו בהר הסמוך סרו ריקו (בעברית - ההר העשיר) מצבורים אדירים של כסף ובדיל. העיר פרוחה והפכה לגדולה בערי היבשת בראשית המאה ה-17, אך בעקבות מציאת המתכות גם במקומות אחרים וירידת הבקוש לכסף נבלה קצת העיר. כיום מונה העיר מאה אלף תושבים וההר העצום שמתנשא ממערב לה מספק עדיין כסף, בדיל, אבץ ועופרת. הביקור במכרות מהווה את גורם משיכת התיירים לעיר.

לאחר יום מנוחה בעיר הגבוהה, יצאנו לבקר במוזיאון המטבעה: זהו הבניין שבו היו טובעים למטבעות את המתכות שנכרו בהר. המקום משמש כיום כמוזיאון כללי (אומנות, ארכיאולוגיה, ריהוט וכו') ועדיין ניתן לראות בו את גלגלי הענק, שהונעו ע"י סוסים, שרידו את הכסף לפלטות דקות ואת המכשירים שיצרו את צורת המטבעות והדפיסו עליהם את מה שהדפיסו. אחה"צ נסענו לאזור סמוך שם יש לגונה של מים חמים ומבעבעים ויש מרחצאות חמים. הנוף היה משגע, ביחוד לאחר טיפוס קצר ומפרך (שבגובה פני הים לא היה צריך להיות רציני מדי). בערב הלכנו למלונם של אורי וחגית, כדי לפגוש את המדריך ג'וני שהציע לנו את הטיול בן 5 הימים. לאחר הפגישה עם הבחור התברר לנו שהטיול יוכל לצאת לפועל רק אם נשיג עוד מוצ'ילרים שיתחלקו במחיר האוטובוס, אחרת יהיה העסק יקר ידי. ששנתנו (שוב - ארבעתנו + טל + רונון) קבענו עם חגית ואורי שכל אחד ינסה לגייס כמה שיותר תיירים ושנפגש למחרת במלון שלנו ב-14:00 ונראה אז מה קורה - יוצאים או לא.

יום המחרת היה אחד מהימים העמוסים ביותר בטיול ואחד המדהימים שבהם: התחלנו בבוקר בסיוור מאורגן במכרות בהר סרו ריקו הסמוך לעיר. המדריך, שמו אדוארדו, הוא בחור כבן 20, אינטליגנטי ונחמד, דובר אנגלית, צרפתית ומפטפט גם בעברית. הבחור עבד שנתיים בימי נערותו במכרות המזעזעים הללו, שתכף אתאר אותם, ומכיוון שיש לו שכל הוא עזב את העבודה והפך למדריך תיירים בהם כך שהוא מבלה במכרות הרבה פחות זמן מאשר הכורים, לא כורה ולא מתאמץ, ומרוויח בסדרי גודל יותר כסף. הוא רשום בספר הבריטי - התנ"ך של דרום אמריקה - ולפיכך מוצף בתיירים הרוצים לסייר איתו. אנו זכינו להמון הצעות ממדריכים אחרים שעצרו אותנו ברחוב או שבאו למלון ואת פני כולם נאלצנו להשיב ריקם באומרנו ש"כבר קבענו עם מישהו". כולם, ללא יוצא מן הכלל, אמרו לנו מיד בצער - "עם אדוארדו, נכון?". הוא כבר שם דבר בפוטוסי וכולם מכירים אותו. עלינו על האוטובוס בכיכר המרכזית, ממנה ניתן לראות את ההר המתנשא מעל הבנינים, בבגדים הכי מטונפים וסמרטוטיים שלנו (כך הנחו אותנו חבר'ה שכבר היו שם, ובצדק). בזמן הנסיעה עשינו פרסומת לנושא הטיול האפשרי בן 5 הימים בין יתר התיירים, ואכן גייסנו כמה מהם. בדרך עצרנו וקנינו דברים טובים לכורים אותם עמדנו לפגוש. דברים טובים זה לא שוקולד וביסלי, כי אם: סיגריות, עלי קוקה, אבנים מיוחדות ומקלות דינמיט. סיגריות - זה ברור. עלי הקוקה מיועדים ללעיסה והם גורמים להרחבת כלי הדם וכך מוקלת במעט הנשימה. הנשימה במכרות ועוד בגובה של 4300-4500 מ' מעל פני הים היא משימה מאד קשה. מסתבר שגם ללעוס עלי קוקה זה לא פשוט וצריכים לשים בפה, ליד השיניים הטוחנות, גוש אבן מיוחדת ויחד איתו גוש של עלי קוקה לעוסים והשילוב של האבן, הקוקה והרוק משחרר מהעלים את החומר הדרוש. אני לא מתחייב ב-100% על ההסבר אבל זה בערך כך. מקלות דינמיט דרושים לעובדים במכרות כדי לפוצץ קירות ולהגיע לעורקי הכסף, הנחושת וכו'. מסתבר שהם אמורים לקנות זאת מכספם והדבר לא מסופק להם ע"י המעבידים החלואות! מי שידו לא משגת פשוט נאלץ לכרות בידיו, באיזמל ופטיש גם אם הוא נתקל באבן קשה במיוחד. פה אולי רצוי גם שאסביר שיש שלושה סוגים של מכרות: מכרות ממשלתיים, מכרות קואופרטיביים ומכרות פרטיים. המכרה בו אנו בקרנו היה קואופרטיבי. ההבדל בין המכרות הממשלתיים לאחרים הוא שבממשלתיים יש קרוניות חשמליות, יש תאורה, יש לכורים מכשירים חשמליים לכריה, המנהרות גבוהות מספיק כדי שניתן יהיה לעמוד בהן ובכלל - התנאים אנושיים כפי הנראה (לא היינו שם). במכרות מהסוגים האחרים - המצב מחריד ומדא.

ירדנו מהאוטובוס, הצטיידנו בקסדות ובפנסים מתוצרת בוליביה: אלה הם הפנסים הכי פרימיטיביים שראיתי מעודי - קופסת פח ובה נוזל בשם קלציום קרבונט ואבן שבמגע עם הנוזל מופק גז אצטילן היוצר להבת אש דקה (כל השמות הכימיים, הם צטוט מפיו של אדוארדו). התחלנו להכנס פנימה במנהרה. היה צורך להשגיח כל הזמן לא ליפול לחור כלשהו (ואני הצלחתי להכנס לחור קטן ונבזה כזה שהתחבא בצד הדרך, בשנייה האחרונה לפני תום ארבע השעות של הסיור!) וכמו כן לא להתקע בתקרה ששנתה כל הזמן את גובהה מנמוך לנמוך מאד. ככל שהעמקנו היה קשה יותר ויותר לנשום. במקום מסויים עצרנו וקבלנו הסברים. היה זה מקום בו היה קשה לנשום במיוחד והיה צפוף מאד, למרות שעשרה מטר

משם היה "אולם", ובו היה קריר יותר ונעים יותר ואינני יודע אם אדוארדו בחר במקום הזה בכוונה או לא. אדוארדו הסביר לנו שע"פ חוק אין להעביד כורים מתחת לגיל 18, אבל כיוון שבוליביה איננה ידועה כמדינת חוק דווקא, עובדים במכרות ילדים אף מגיל 10. לרוב, בגיל 40-50, מסתיימת הקריירה של הכורים (וגם הבריאות שלהם) והם מקבלים פנסיה באופן יחסי לכמות הרעלים שהצטברו בריאותיהם בשנות עבודתם! המשכורת החדשית ניתנת לכורים לפי כמות המתכות שהם הצליחו לכרות באותו חודש. אם באותו חודש כרית וחיפשת ולא מצאת דבר - לא תקבל משכורת (לא שאלתי מפורשות, אבל הבנתי שאין משכורת מינימום). המשכורת הממוצעת לחודש היא 150-200 בוליביאנוס (-100 130 ש"ח!). בזמן שישבנו שם עבר כורה שנראה כבן 60 אבל היה רק בן 32 שתפקידו בחיים זה לדחוף את הקרוניות עמוסות המחצבים, על גבי המסילות החוצה. עבורו המשכורת היא קבועה, כיוון שאין הוא כורה מתכות, אלא עושה אותה עבודה כל הזמן. בתום השיחה איתו הוא ביקש סיגריות ועלי קוקה וקיבל זאת מכולנו.

אח"כ המשכנו וירדנו מטה לרמה השנייה: שוב - נהיה מחניק יותר. שם הזדחלנו לעבר כוך בו עבדו כורה ועוזרו ומכיוון שהאדמה היתה לחה זכינו להתלכלך כהוגן. בדרך לכוך אחר, הראה לנו אדוארדו עורק של כסף שעובר בתוך הקיר. הכורה שמצא וחשף עורק יפה זה הבטיח לעצמו משכורת נאה באותו חודש. הכוך האחר היה הרבה יותר קשה לגישה והצריך הזדחלויות וירידות זהירות מאד. כיוון שהיינו המונים (כ-14 איש) לא היה מקום לכולם בגיהינום שבפנים בעת ובעונה אחת. בפנים שקר ריח חמוץ נורא. ותוך שניות נוצרה בפה הרגשה מעצבנת של אבק. בתוך השאול עבד כורה יחיד, מיוזע וחצב בידיו. מדי פעם הוא הפסיק, ניגב את הזיעה וחיך לעברנו חיך אומלל ומלמל ש"קשה, קשה..." . בדרך חזרה החוצה, כשטיפסתי שוב למעלה מתוך הניקבה בה היינו, ראיתי את חיים יושב מימין. חיים רצה לפנות לי מקום וזו מעט אחורה ופתאום בלעה אותו האדמה כהרף עיין! אני כמעט התעלפתי, כיוון שהייתי בטוח שהבור אליו נפל חיים היה עמוק מאד (בור כזה ראיתי כמה מטרים לפני כן במקום אחר). כל הנוכחים היו בהלם והבנות אף צרחו, כנדרש בכאלה מצבים, עד שידיו של חיים הופיעו מלמטה, תפסו בדפנות ואחריהם הופיע כל שאר הגוף. על הפנים היה מבט המום אך חי! הבור היה, למרבה המזל, קטן מימדים ועבורי, לפחות, שחשבתי שהבור עמוק מאד, היתה זו כמו תחיית המתים. בנס לא קרה לחיים דבר, למעט שריטה או שתיים ואח"כ כשיצאנו לגמרי מהכוך הזה שתינו קולה בוליביאנית דוחה כדי להדיח את הטעם הנורא מהפה וכדי לשפר את מצב הרוח. מישהו נתן לכורה שם מקל דינמיט ואנו המתנו בחוץ עד ששמענו את ה"בום" של הפיצוץ שהיה מאד עמום.

ירדנו לרמה השלישית - שם הסיוט חוגג: חם מאד וקשה מאד לנשום, אך לפחות לא היה הריח החמוץ באויר. לאחר ירידות מאולתרות רבות הגענו לעומק העומקים שם צפינו בעבודת כמה כורים. היה שם ילד קטן, בשנות העשרה, שישב בצד ונח, והוא היה כה אומלל ויגע עד שאפילו לברכת ה"אולה" שלנו הוא ענה רק במבט עצוב. ברחנו משם, חזרה למעלה, שם האויר שנראה לנו עד לפני עשרים דקות כנורא, היה פתאום כאויר הרים צלול כיון. השעה היתה עשרה לשתיים ואנו היינו די לחוצים ליסוע כיוון שקבענו בשתיים במלון עם אורי וחגית. אבל - מי חסר? מיכל ורונן, כמובן, שנשארו לצלם בפנים ורונן אף ביקש להתנסות בכרייה בעצמו! כל התריסר שחיכו שם עמדו להתפוצץ עד שהגיחו השניים מלמטה שלווים ומחוייכים במבט תמים שכמו שואל - "נו, זזים?"...

בחוף הצטלמנו תמונת לוחמים למזכרת "אחרי" (היה גם "לפני") ושכנו במהירות העירה. כשירדנו מהאוטובוס בככר המרכזית, הסתכלו עלינו כולם בחיך כיוון שכמויות האבק והחול עלינו לא השאירו הרבה מקום לאי הבנות מהיכן הגענו. במלון חיכו לנו חגית ואורי שבישרו לנו שג'וני, המדריך הדביל, טרם הגיע כמובן (למרות שהיה כבר אחרי 14:30), אבל שהם דברו עם עוד חבר'ה ויתכן שנהיה מספיק אנשים. בינתיים התרחצנו, התנקינו והתחלנו להתארגן ואז קרתה תקרית עם בעל המלון: בחדר של רונן ושלי השרותים היו שבורים ובעל המלון דרש מאתנו שנשלם על כך 15 בוליביאנוס (10 כעשרה ש"ח). אנו הסברנו לו שכך היו השרותים כבר כשנכנסנו לחדר! הזקן נעלם ואנו חשבנו שבזה הסתיים הסיפור. כעבור עשר דקות הוא חזר ובישר לנו שמחכה לנו טלפון ממשטרת התיירות! אלו אמרו לנו שאם לא נסגור את העסק עם בעל המלון, יהיה לנו עסק עם המשטרה! רתחנו מזעם, אבל צרות עם המשטרה המקומית זה הדבר האחרון שהיה חסר לנו. רונן בעל היוזמה רץ וחיפש את החלק השבור בחנויות שבסביבה וחזר עם חלק חדש שעלה רק 10 בוליביאנוס. בחלוקה בין חמשתנו זה יצא מעט מאד אבל העסק היה מעצבן. התקפלנו במהירות מהמקום והחלטנו להעביר את מקום הכינוס למלונם של אורי וחגית: כולם נסעו לשם עם המוצ'ילות במונית ואילו אני החלטתי ללכת ברגל ולצלם קצת.

תוך כדי הליכה, ראיתי מרחוק שני תיירים שוויצרים שפגשנו בעבר והלכתי לעברם כדי לנסות ולגייס גם אותם לטיול שלנו. הם נכנסו לתוך סוכנות נסיעות ובאותו רגע הגיח מתוכה בחור נמוך ומשופם והתנפל עלי:

הוא: "הי, רוצה מדריך למכרות?"

אני: "לא תודה, כבר הייתי."
הוא: "טוב, אז אתה רוצה ליסוע ללגונה קולורדה?" (זוהי הלגונה אליה רצינו ליסוע למחרת עם ג'וני)
אני: "לא, תודה. כבר יש לי מדריך."
הוא: "מה, כן? מי?"
אני: "לא זוכר מה שמו, לא חשוב, אבל כמה אתם רוצים?"

בשלב זה אמר לי הבחור שאולי כדאי שנכנס פנימה למשרד. הסכמתי. בפנים הוא הפגיש אותי עם בחור דובר אנגלית רהוטה שאמר לי שהמחיר הוא \$100 לאחד. אמרתי לו שאנו אמורים לשלם רק \$55 אצל ג'וני, שלכאורה לא זכרתי מה שמו. תוך שניה המחיר ירד ל-\$50 לאיש! פה כבר התחלתי להקשיב ברצינות. הם הראו לי את הרכב בו היה מקום לשמונה ואמרו לי שיתנו לנו שני רכבים כאלה, כיוון שנכון לאותו רגע היינו בין 13 ל-15 איש (13 איש בטוחים + 2 בסימן שאלה). אמרתי לו שהמדריך גם דואג לנו לשתייה לכל התקופה, באותו מחיר (מה שלא היה נכון, אבל צריכים לסחוט כמה שאפשר) והוא מהר לכלול מים גם בעיסקה שלו. לאחר שתחקרתי אותו לגבי המסלול, אפשרויות תיקון הרכבים במקרה של תקלה ועוד - לקחתי את מספר הטלפון שלו והבטחתי להיות איתו בקשר.

מבסוט רצתי למלון שם כבר היו 13 איש שהביעו נכונות לצאת - אך ג'וני טרם הגיע, כי שעון הוא לא יודע לקרא כפי שגם ראינו הרבה בהמשך. השתקתי את ההמולה בהרמת ידיים דרמטית שהבהירה שנושא בשורה אנוכי. ספרתי להם שיש לי הצעה טובה יותר וזולה יותר: 2 מכוניות (שעדיפות על אוטובוס אחד במקרה וקורית תקלה), עם נייזות טובה יותר מאשר האוטובוס, עם חברה מסודרת שיש לה מוסכים הפזורים לאורך הדרך, ושתייה (שעולה לא מעט כסף) כלולה במחיר. דבר ראשון - נגשנו אורי ואני לטלפון ואורי דיבר עם דובר האנגלית ששמו אוסקר וחזר אתו על כל הפרטים ואישר אותם. אמרנו לו שנגיע בשעתיים הקרובות כדי לסגור את העסק ולראות בעיניים את הרכבים. הוא אמר שאין בעיות ואם הוא לא יהיה שנדבר עם דובר הספרדית שצד אותי, ווילסון שמו (אתם שמים לב לשמות הספרדיים שלהם?). חזרנו לאולם הישיבות ובשרנו לכולם שאכן העסקה מוצלחת. העלינו עוד כמה שאלות שרצוי לשאול ואורי ואני נשלחנו לסוכנות לסגור דברים ולראות את שני הרכבים.

בסוכנות הנסיעות קיבל את פנינו בחביבות ווילסון - הספרדי הקטן והמשופם - בברכות "אמיגוס, חברים". ישבנו שלושתנו לשולחן כאנשי עסקים מנוסים היודעים את מלאכתם, ווילסון פתח בתאור המסלול בפרוטרוט והראה לנו תמונות מטיוול קודם שהם ארגנו. אין מה לדבר - נשמע ונראה יופי. בסוף, אורי אמר לו שהכל מצוין ועבר לדון בפרטים הטכניים. פה השתנה טון הדברים ווילסון אמר מה פתאום - לא \$50 אלא יותר - ולא מדובר בשני רכבים אלא ברכב אחד שיש בו עוד ספסלים לאורך. בשלב זה הקיטור במוח התחיל להשתולל ואמרנו, עדיין בחביבות, שסיכמנו על שני רכבים, "סינקוונטה דולרס קדה אונו" (\$50 לכל משתתף). היצור המבחיל התפתל בכסאו והמשיך לשקר בלי הרף ואף לסתור את עצמו. בשלב מסוים הוא הציע את שני הרכבים ב-\$850 ואורי היה מבסוט - אך אני ציננתי את התלהבותו בכך שהזכרתי לו ש-13 כפול 50 זה 650 ולא 850. אז אורי פנה לוויילסון ואמר לו - "תראה, זה דוקטורנט למתמטיקה, עליו לא תצליח לעבוד. אנו רוצים את שני הרכבים ב-\$50 לאדם". בשלב זה אני התפרצתי ואמרתי לוויילסון בקול שקט, נמוך והכי מאיים שיכולתי: "תשמע, אל תהפוך אותי למשוגע ואת אורי למשוגע. הבטחתם פעמיים שני רכבים במחיר של \$50 לאיש. אני לא מוכן לשמוע על שום מחיר אחר, כי אני לא רוצה לבזבז עליכם שעות ריצה בעיר הגבוהה הזו שבקושי נושמים בה". הוא התחיל לגמגם משהו ואני מיד המשכתי ואמרתי לו - "תקשיב לי ותסתכל לי על השפתיים - \$50 לאחד - לא יותר". התולעת ניסתה שוב לדבר ואני שוב הפסקתי אותו ואמרתי לו שזה יפה מאד שהוא קיבל את פנינו בברכת "חברים חברים" אבל זה לא מתישב עם השקרים שלו (אמרתי משהו כמו "אי אמת" ולא "שקר" כדי שחלילה לא יעלב השרץ). "אצלנו בישראל אם אומרים משהו, אז עומדים בכך" אמרתי לו בלי בושה כאשר אורי מביט בי המום למשמע המשפט האחרון. כל שאר הפקידים בחדר כבר הפסיקו מזמן לעבוד והביטו בנו משועשעים, ביחוד כאשר אורי ואני דחינו בשאט נפש כל הצעה חדשה שקבלנו. בסוף, לאחר הרבה זמן הוא חזר להצעה המקורית, רק שהוא דרש \$700, כך שבחלוקה ל-13 זה \$53-54. אמרתי לו שבינתיים זה בסדר אבל זה מאד לא מוצא חן בעינינו. אנו נחזרו עם כולם ב-19:00 כדי לדבר עם אוסקר דובר האנגלית שנראה הרבה יותר אמין (וגם היו לו משקפיים אינטליגנטיות) ולראות את שני הרכבים המובטחים ואז גם נדבר שוב על המחיר, כי עיקרון זה עיקרון.

חזרנו, כלאחר קרב, למלון וסיפרנו את העלילה לכל הנוכחים שהיו מאד משועשעים ממנה. לאחר מנוחה קצרה ותה, ששימש כתחליף לארוחת צהריים ביום העמוס הזה שרחוק מלהסתיים, שמנו פעמנו בפמליה אדירה למשרדים של החברה. אוסקר טרם הגיע - "הוא עדיין באוניברסיטה. יחזור כל רגע". התנחלנו במשרד ובינתיים בקשנו לראות את הרכבים. "בשמחה" אמר ווילסון והובילנו החוצה למגרש. שם חשכו עינינו כאשר ווילסון הצביע על ג'יפ מזערי ובו מקום ל-5

גמדים! ג'יפ זה וחבר תאום שלו הם שני הרכבים שהוא הגריל לנו - כאשר הטנדר הגדול שעמד בצד ועליו הצביעו אוסקר ווילסון אחרי הצהריים ועליו דברנו שוב עם ווילסון מאוחר יותר, אורי ואני, כאילו לא שייך. האינסטינקט הראשון שלי היה לקפוץ על הקופיף ולחנוק אותו, אבל פשוט נכנסתי פנימה והתישבתי על כורסה. האחרים התחילו לדבר איתו אבל מהר מאד גם הם הבינו שזה חסר טעם ויש לחכות לאוסקר. אף אחד (חוץ מגרמני אחד שהיו לו כרטיסים לרכבת לאותו לילה והוא שקל להצטרף לנסיעה שלנו) לא מיהר לשום מקום. הנקודה היא שבינתיים קיבל אורי עוד הצעה אחת לארגון טיול זה וגם ג'וני היה עדיין אפשרות שעמדה באויר (הוא איחר מאד לפגישה האחרונה במלון וכשהוא בא, בישרו לו הנוכחים שכבר יש הצעות מוצלחות יותר משלו). אנו רבצנו שם וחיכינו, בזמן שאורי האמרגן קפץ לבדוק את שתי האפשרויות הללו.

החבורה מנתה את האנשים הבאים: אנחנו (חיים, מיכל, טלי ואני), רונן (ג'ינג'י בן 25 מקיבוץ חצרים, מבשל היטב, טוב לב ונחמד לאללה), טל (זו ממושב עשרת), אורי וחגית המארגנים שהם על-א-כיפאק ופשוט פנטסטיים, פרנץ (בלגי בן 42, שתקן אבל מאד סימפטי וחיכן ובעל היסטוריה ארוכה של טיולים), אובה (גרמני תמהוני בשנות העשרים האחרונות לחייו) ודון (היא) וקאם (הוא) - זוג נשוי מעורב, היא מניו יורק והוא מסידני, אוסטרליה. היא בת 28 ואילו הוא בן 36 לכל היותר (לפי שתי עובדות שהוא פלט, מתוכן ניתן היה להסיק זאת) ולעומת זאת בן 36 לכל הפחות (לפי איך שהוא נראה). הזוג הזה היה מסמר הטיול כיוון שלו יש חוש הומור פנטסטי ולה יש לשון חדה כתער, שניהם מאד פקחים ושניהם היו פחות או יותר בכל העולם. היא יהודיה ובלתה שנה שלמה בירושלים ואילו הוא גוי וביקורו בארץ הצטמצם ליומיים בירושלים. לחבורה זו נוספו למחרת עוד שני ישראלים - רועי ואילן (אילן, מסתבר, למד שנה מעלי בביה"ס היסודי "גבורי ישראל") כך שמנינו בסוף 14.

נחזור לתאור אותו ערב - בסביבות 20:30 נשברנו ועזבנו את המקום. אני אמרתי לוילסון ש"עליך להבין דבר אחד: אנו זכינו בשעתיים-שלוש אבודות, אתם זכיתם בתעמולה רעה מאד". מכיוון שגווענו ברעב כיוון שלא אכלנו כמעט דבר במשך כל היום הלכנו למסעדה כלשהי בשוק שמגישה ארוחת ערב בבוליביאנו אחד. היינו הישראליים + הבלגי. במסעדה צווח הרדיו בקולי קולות. לאחר שהתחננו לפני בעלי המסעדה הם הנמיכו את קול הרדיו ובדיוק אז פרצה בחוץ תזמורת כלשהי בנגינת מוסיקה נוראה. רצנו החוצה לראות אם פרצה מלחמה, ואכן - עמדה שם תזמורת קטנה של לובשי מדים ונגנה במרץ מרשים גרועים בצורה נוראה. אותם כבר אי אפשר היה להנמיך או לכבות. כעבור חצי שעה כשהם סתמו את הפה סוף סוף, חזר בעל המסעדה והגביר את קול הרדיו! חוץ מזה ומכך שכל צלחת מרק נאלצנו לשלוח בחזרה למטבח לחימום, היה בסדר. הגענו למלון של אורי וחגית, שבינתיים עוד לא נרשמנו בו וכל המוצ'ליות שלנו היו בו בחדרם של אורי וחגית. קבלנו חדרים והשכבנו לישון את טלי שנהייתה חולה מכל היום. בשעה 23:00 הופיע במלון שוב ג'וני וכנראה בעקבות התחרות שנוצרה לו פתאום מצידם של אוסקר ווילסון, השתפרה ההצעה שלו ועמדה על \$700 לאוטובוס (היינו 14 אנשים כך שזה \$50 לאחד). דרשנו ממנו לראות את האוטובוס למחרת ב-07:00, אחרת אין מה לדבר על כלום. דרשנו ממנו שיראה את האוטובוס בדיוק בשעה האמורה כי כבר נשבר לנו מהשטויות של הבוליביאנים, למרות שלא היינו בטוחים שנצא (חיים, מיכל ואני החלטנו שאם למחרת תהיה טלי עדיין חולה אנו לא נצא וכך גם האחרים לא, כיוון שהמחיר לאחד יקפוץ מעלה). היה קטע מדהים שצלצלו בדלת המלון וג'וני וחברו קפצו ורצו לשרותים והתחבאו שם. הסתבר שהוא מדריך לא חוקי והוא פוחד מהמשטרה! הקטע המטופש הזה חזר על עצמו פעמים רבות - תמיד הוא ברח מבוהל לשרותים ותמיד הוא יצא מהם עם מבט דבילי וחיוך טפשי על פניו. לפיכך, בחוסר וודאות לגבי המחרת - נוסעים לטיול או עולים ללה-פאס - הלכנו לישון וסיימנו יום ארוך ומתיש שהתחיל לפני כמה וכמה עמודים.

למחרת בבוקר התברר שטלי בסדר וטל ואורי קפצו לבדוק את האוטובוס. רונן העיר אותי ואת חיים ואמר לנו - "נוסעים!!!!". קבענו לצאת ב-14:00 וכך התחיל לו יום עמוס מאד. טל ורונן רצו למכבסה עמוסים בכביסה שלהם ושל ארבעתנו מכל השבוע וביחוד מיום האתמול במכרות. חיים וטלי הלכו להתקשר לארץ ואח"כ שמשו כבסיס חולית הכסף - החוליה שהלכה להחליף כסף לכולם (וזאת כיוון שג'וני ביקש את שכרו במטבע הבוליביאני ולא בדולרים, נקודה שיהיה עליכם לזכור בהמשך). חגית, מיכל ודון הרכיבו במשך שעות את רשימת האוכל וחישובו כמויות מדויקות "45 מלפפונים, 60 עגבניות, 1.5 קילו אורז וכו'". ברגע האחרון שלחנו את אובה לקנות משהו אחד, את הזוג האוסטרלי-אמריקאי למקום אחר ואילו חגית, מיכל, פרנץ ואני הסתערנו על השוק. את העליה מהמלון לשוק עשיתי כבר יותר מחצי תריסר פעמים ב-24 שעות האחרונות אבל בשעתיים שלאחר מכן עוד חזרתי עליה שוב ושוב (אין ספר שכבר הסתגלנו פחות או יותר לגבהים). המשימה היתה קשה מאד כיוון שיש בשוק המון דוכני אינדיאניות ועל כל דוכן כעשרים עגבניות, למשל, וחלקן הגדול דפוק. כך שלקנות 60 עגבניות (וזה רק רכיב אחד ברשימה עצומה) דרש לעבור בין כמה רוכלות. קנינו פחות מכל דבר ולגבי מלפפונים - מצאנו רק 5 סבירים וזה מה שקנינו (במקום 45) - וזה הספיק! למזלנו פגשנו פתאום את דון וקאם שכבר בצעו את משימתם והפלנו עליהם שליש מהרשימה. כשהגעתי ל"תקנו גם 10 ק"ג אטריות" הבהיר לי קאם ש"עד כאן". את זה נאלצנו אנו לקנות. אגב - אין לי מושג איך הגיעו הבנות לתחושה שעשרה ק"ג זה מה שנחוץ,

אבל אחרי הטיול הסתבר שגמרנו בקושי רב 5 ק"ג מהאטריות וגם ככה זה היה מספיק כדי שיצא לנו מהאף. המשכנו במסע הרכש והתפצלנו לחולית נשים (חגית ומיכל) ולחולית גברים (פרנץ ואני). אני פגשתי את צלי וענבל הנהדרים, שותפינו לטיול בפאנטל בברזיל ולאחר חיבוקים ונשיקות ו"מה נשמע" הם ספרו לי בעליזות ובצחוק שגנבו להם יומיים לפני כן את מצלמת 400 הדולר שלהם. מכיוון שהיה ברור שנפגש שוב בלה-פאס וכולנו מיהרנו, סיימנו פרנץ ואני את חלקנו, תפסנו מונית וחזרנו למלון. אח"כ רצנו חזרה לשוק כדי לאכול אותה מסעדה של אמש. באותה הזדמנות התברר לי שגם הוא - פרנץ - טייל רציני כמו דון וקאם. הוא בילה בארץ שלושה שבועות, והיתה תקופה של 11 שנה בה הוא נסע כל שנה למשך 3 חודשים למזרח הרחוק. חזרנו בטיסה למלון, לשם הגיעו לאט לאט כולם ובזמזום של כוורת דבורים התחלנו שוב במלאכת הקיפול והאריזה המיגיעת ובחלוקת הכספים וברישומי החובות. בשעה 14:00 טרם הופיע ג'וני וחגית נזכרה שאין לנו מים לשתייה. שוב עלינו את העליה לשוק - חגית, חיים, אילן ואני - ואספנו מכמה רוכלות 40 בקבוקי מיים מינרליים ועוד 2 ארגזים רעועים. זהו זה.

באיחור של כמעט שעה הופיע ג'וני עם האוטובוס. העמסנו הכל למעלה, עלינו וקיווינו לטוב. בינתיים התחלתי בחשבונות ואספתי מכולם את נתח הכסף הראשון שהיה עלינו לשלם לו (\$300 מתוך \$700). התחלנו ליסוע, ללא ג'וני, לכיוון העיר אורורו! למה? ג'וני המפוזר ביקש שנגיד לכל מי ששואל אותנו שאנו נוסעים לאורורו ולא ללגונה קולורדה. הוא בינתיים נסע לקנות דלק. כך יצא שחכינו לטמבל באמצע הכביש, באמצע הלא כלום, עד 17:00 ורק אז הוא הגיע. הבהרנו לו בצעקות שאם האיחורים הללו יימשכו הוא לא יקבל \$700 בסוף. הוא רק חיך ואמר "יהיה בסדר" ובסוף יצא האוטובוס לכיוון הנכון (ולא לעיר אורורו) באחור עצום. היינו אמורים להגיע באותו יום לעיר אויוני ולעשות שם את הלילה. לאחר המון שעות וקמץ, דיבורים ונמנום, נמאס לכולנו בסביבות חצות כשהאוטובוס נתקע (שוב) בצורה שנראתה קשה. התחלנו לשיר שירי נהגים שעברו להיות שירי אריאל זילבר ואח"כ כוורת ואח"כ גזוז ואח"כ סתם עוד בליל שירים עד שבסביבות 02:00 נשבר לגרמני והוא השתיק אותנו. ב-04:00 בבוקר הגענו לאויוני - עיר שכוחת אל שהטמפרטורות בה מקפאות דם! הלכנו לישון כמה שיותר מהר במלון סביר וקבענו לזוז בעשר בבוקר.

למחרת קמנו בזמן, אכלנו, קנינו מצרכים אחרונים לדרך והיינו מוכנים ליד האוטובוס ב-10:00. אבל - איפה ג'וני ואיפה שני הנהגים? פתאום התברר ששני הנהגים רוצים תוספת במשכורת והם לא מוכנים לזוז לפני שג'וני יתן להם עוד. חשבתם שכבר שמעתם הכל על חוצפת הבוליביאנים? איפה! - ג'וני בא אלינו וביקש עוד כסף! התאפקנו מלא לגרש אותו בכעיטה והבהרנו לו שזו בעיה שלו. בסוף התרצו שני המכווערים. יצאנו לדרך וכעבור 5 דקות עצרנו שוב למלא דלק במשך שעות. באיחור ניכר יצאנו לדרך באמת. נסענו במליחה ענקית והנוף היה יפהפה. בגלל השמש והמישור המדברי נוצרה פאטה מורגנה ומסביבנו ראינו אגם דמיוני שהקיף אותנו בחצי סהר ובו השתקפו ההרים. מראה מאד מיוחד. הנסיעה היתה ארוכה מאד. כמה פעמים בדרך עצרנו, כמו גם יום קודם לכן, לטקס הפצ'ממה. פצ'ממה, בשפת האינדיאנים קצ'ואה, משמעה "אמא אדמה". זוג הנהגים העבירו בינם ובינינו בקבוקון קטן עם משקה חריף מאד שהיה כוהל טהור פחות או יותר, ואח"כ התזו מהדבר הזוועתי הזה מסביב לגלגלי הרכב ועל האדמה ועל כל חלק מועד לפורענות באוטובוס, תוך כדי מלמול. מנסיונו - או שצריכים לשפוך יותר או שצריכים לצאת מראש עם רכב ממודל חדיש יותר.

אחר הצהריים היו שני קטעים מצחיקים שיכולים לקרות רק כאן בארץ האפשרויות המדהימות: באמצע הלא כלום עצרו אותנו שני אנשים ושאלו אותנו אם אנו חוזרים עוד מעט לכון אויוני. אמרנו להם שנחזור כעבור 3 ימים. אז הם אמרו שאולי הם ירצו אתנו אז טרמפ! אח"כ במקום אחר שהיה בסיס צבאי נידח יותר מהנידחים בבסיס צה"ל והיה עלוב וקטן למראה, עצר אותנו חייל והודיע לנו שכשנחזור הוא ירצה לראות דרכונים! כמובן שלא ראינו שוב את הליצן ולא הראינו בחזרה דרכונים לאף אחד. הגענו ברדת החשיכה לכפר קטנטן בערבה בשם אלוטה והתמקמנו בחצר משפחה. הם היו בסדר - בחצר הקמנו את האוהלים והם פינו עבורנו חדר בבית החימר שלהם ועוד הרשו לנו להשתמש בתנור שבמטבחם. "כמה אתם רוצים?", שאלנו; "כמה שנראה לכם" באה התשובה. ארגנו מרק טעים והלכנו לישון.

למחרת היינו מוכנים שוב בזמן שנקבע מראש. רק גמרנו להעמיס את הציוד, החליטו שני השימפנזים שהם רוצים בדיוק אז לבדוק את האוטובוס ופתאום הם מצאו קפיץ שבור! חדורי מוטיבציה הם לבשו סרבלי עבודה ונשכבו מתחת לאוטובוס והחלו לפרק אותו. לאחר שהחלפנו בינינו דעות אודות רמת השכלתם של השניים, כאשר דון הניו-יורקית עלתה על כולנו בירידה שלה עליהם, בא קאם ובישר לנו שיש תמונה נהדרת לצלם בכיכר המרכזית של הכפר (הככר המרכזית היתה שני מטר משם והיתה רחבת עפר מוקפת כמה בתי חימר שהגדול בהם היתה הכנסיה של הכפר): למה בודדה ויפה עמדה ולעסה באדישות עשב, על רקע הכנסיה והרי האנדים המושלגים שברקע. תמונה נפלאה! אנו רצנו לשם וכשהגענו קרוב אליה נזהרנו לא לעשות רעש, אבל הלמה היתה מאד אדישה כלפינו והיא נשארה שם עוד שעה ארוכה לאחר מכן. בינתיים התחלנו להסתובב בכפר השקט שטרם התעורר וזכינו לשעה נפלאה ומיוחדת: עשרים מ' משם נגמרו בתי הכפר ובמרחב

העצום שנפרש משם הוקמו כמה דירים לכבשים, לחזירים וללמות. היתה שם גם שורה של בורות שמשמשת כבית השימוש הציבורי שלהם. אך השיא היה כאשר פגשנו בתוך אחד ממעגלי החימר הקטנים זקנה קטנה ומקומטת, בעלת מראה תימני שקלתה על אש גרגרים בתוך מגש. "מה תעשי בגרגרים" שאלה אותה חגית והזקנה החביבה ענתה לה - "פיתו". המומים מהתשובה שאלנו אותה מה זה פיתו והיא אמרה שזה סוג של לחם!!! הסתכלנו בעבודתה בעניין רב והיא צחקה צחוק חסר שיניים בכל פעם שמישהו צילם אותה (הילד שהיה לידה היה נרגז מהמצלמות ועזב כעוס את המקום). היא בקשה להסתכל במצלמה וצחקה מאד כשראתה הכל מוקטן מבעד לעדשה. אחרי שלב הקליה, היא שפכה את הגרגרים לתוך קערת אבן גדולה וכבדה, חלצה סנדלים וגרביים ונכנסה לקערה והחלה דשה את הגרגרים ברגליה בתנועות סיבוביות. בשלב זה היא בקשה שנפסיק לצלם. אח"כ התברר שאין היא תמימה כל כך והיא בקשה תמורה להצגה שהיא ספקה! חגית נתנה לה צלב עץ קטן והסבירה לה שזה צלב שעשוי מעץ מהמקום בו נצלב ישו. הזקנה התרגשה מאד ובדמעות החלה לנשק את הצלב ולהתפלל בדבקות.

בסביבות 09:00 הכריזו הנהגים בצפופים שהתקלה תוקנה ואנו יצאנו לדרכנו לעבר הלגונה המפורסמת. בדרך עצרנו לטייל באזור בו הרוחות חצבו בסלעים צורות יפהפיות. זו היתה שעה נהדרת של שיטוט בין סלעים מוזרים בלב המדבר (כשכולם נפוצים לכל עבר), שהתארכה לשעתיים בגלל עוד תקלה שמצאו הנהגים באוטובוס. הם לא הבינו שאם לא מחפשים תקלות - לא מוצאים אותן. בסביבות חמש אחה"צ הגענו ללגונה קולורדה ושפשפנו עינינו בחוסר אמון: ראשית - כי הגענו סוף סוף ושנית - המים אכן היו אדומים, כפי שנאמר לנו. צבע המים נוצר בשל אצות קטנות החיות בה. בלגונה שטו מאות פלמינגו ורודים ויפים והיו בה קטעים לבנים רחבים שעל קנקנם תהינו למחרת. יצאנו לטייל בלגונה אבל מהר מאד חזרנו לאוטובוס שחנה ליד בית קטן שם, כיוון שהרוחות האדירות והקור המקפיא לא השאירו לנו הרבה אפשרויות. בלילה נוחתת הטמפרטורה באזור הגבוה ל-15 מעלות מתחת לאפס! בעל הבית הקצה לנו שני חדרים מעופפים ומסריחים ודרש 3 בוליביאנוס מכל אחד בטענה שזהו פארק לאומי!!! המום מחוצפתם דרש מהם אורי כרטיסי כניסה לאתר הלאומי. היה ברור שנשלם כל מחיר, רק לא לקפוא למוות, ו-3 בוליביאנוס הם דולר אחד בלבד, אבל זה חצי ממחיר חדר במלון! למשפחה הנהדרת בכפר מליל אמש השארנו 15 בוליביאנוס לכולנו והם היו מאושרים (ואצלם גם השתמשנו במטבח). בסוף ירד המחיר ל-2. בחדר הפנימי הקמנו 3 מהאוהלים שהצליחו להדחס פנימה ובחדר השני ששימש כמטבח, הקמנו שלושתנו (חיים, מיכל ואני) את האוהל שלנו שהוא הגדול ביותר.

למחרת - שוב הפתעה! קמנו ב-06:30, הכנו דיסה עם צימוקים ושקדים ושתייה חמה והיינו מוכנים בזמן (כמעט) לתזונה לעבר אחת מהנקודות המעניינות באזור - "סול דה מנינה" ("שמש בוקר"). אז התברר שאין מספיק דלק ליסוע לשם ושככלל הנהגים רוצים לחזור בחזרה לאיווני. כלומר - הם הבינו שנסענו שלושה ימים בדרך מפרכת, רק כדי לאמר שהיינו בלגונה ולחזור! דווקא הפעם ג'וני בא עם פתרון מהיר, מכיוון שהוא הבין שחיינו האומללים בסכנה. המקום הזה - סול דה מנינה - שמרוחק מהלגונה כ-45 ק"מ, הוא מקום בו מפיקים אנרגיה מגזים וקישור שבאדמה. במקום שבו ישנו יש מתקנים של חברת החשמל ולהם יש משאיות מעולות שנוסעות מדי פעם לאתר עצמו. ג'וני שילם למהנדס המקומי שהסיע אותנו במשאית מהירה ויעילה לאתר. אנו עמדנו מאחורה במשאית הפתוחה ונהנינו מנוף פנטסטי בזמן שטיפסנו למקום שהוא הגבוה ביותר בו הייתי עד כה בחיי (מה שנכון גם לגבי האחרים) - 5000 מ' מעל פני הים. כבר מרחוק נראה ענן קישור לבן אדיר שהיתמר מארובה ענקית שעמדה במקום בו מפיקים גז מאיזושהו עומק רציני - לא זוכר כמה. מקרוב היה הדבר מרשים בהרבה. אח"כ התחלנו לרדת מטה בזהירות, כיוון שהאדמה שם נוהגת להעלם לפעמים והיו מקרים של אנשים שטבעו בבוץ בעקבות דריכה לא זהירה. היו מקומות בהם רגלנו אכן שקעה אך לא עד כדי העלמותנו, כמובן. ראינו אננים רבים של בוץ חם ומבעבע ובמקום כולו שלט ריח חריף של ביצים סרוחות. מכל עבר נשמע רעש הבעבוע. בשלב מסוים הצביע לנו ג'וני על בור שנוצר בעקבות שקיעתו של "סטיב" כלשהו ולפי דברי ג'וני המהולל, היה זה הוא שהציל אותו. הסיפור התקבל בספקנות מסוימת, כיוון שג'וני הוא רבע עוף. אח"כ חזרנו במשאית לכיוון "הבית" ובדרך החלטנו לרדת וללכת ברגל לאורך הלגונה את הק"מ האחרונים. ירדנו במקום בו היה עדר למות ובלגונה שרצו מאות פלמינגו בצבעים שונים. התקרבונו עד למיים והפלמינגו, שלרוב טסים אם הם מזהים מישהו חשוד ממרחק רב, לא התרגשו במיוחד. הלמות בכלל היו בסדר ועשו פוזות למצלמה. הנוף היה מהמם ומיוחד. מים אדומים כחלודה, באמצע האגם משטחי לבן לא מזוהים וברקע הרי האנדים הכהים. הלכנו לאיטנו לאורך הלגונה ולא הפסקנו להתפעל משילוב הצבעים הנדיר והיפה, מהלמות ומהאלפקות שליוו אותנו ומהפלמינגו היפים. מאוחר יותר, לאחר יוזמה ברוכה שנקטו אורי, חגית וטל, הלכנו לחקור את האיים הלבנים שבלגונה האדומה. פשוט נכנסנו ללגונה במקום בו המים כמעט יבשו וניתן היה לדלג עד לאי הלבן שהתגלה כמשטח עצום של אבן חרסית לבנה. על גבי האי היה המראה מסנוור - לבן מכל עבר וגבעות ועמקים וערוצים המפוסלים בחומר לבן ופריך. המראה היה כמו באנטרקטיקה ומכיוון שלא היו סימני פסיעות בחומר הרך נדמה היה שאנו הראשונים המהלכים שם במקום השקט והמוזר מאד הזה (קופסת שימורים אחת ויחידה, שנראתה ישנה מאד, הרסה מעט את הדמיון שחגג). התישבנו על גבעה אל מול אדום המים ושחור ההרים ורק הסתכלנו. בערב היתה שוב אוירה פנטסטית (שרק הגרמני שהתגלה כרגזן, לא היה שותף לה, אבל הוא היה מאד חולה אז) וחגגנו יום הולדת לחגית

שמאד התרגשה, לדון (שלה חל למחרת) ולפרנץ הבלגי (שלו חל למחרתיים).

למחרת התחלנו לחזור לכיוון אויוני והפעם הנהגים היו מוכנים בזמן ואף מיהרו. הדרך הארוכה והמיגעת שעברה בנופים מהממים (שמהם, יש להודות, קצת שבענו) עברה בסוף היום דרך בסיס צבאי נידח (שם הש"ג פתח לנו את השער בהצדעה, אבל ניתן היה לנסוע גם מימין וגם משמאל – כי לא היתה גדר...) והסתיימה בכפר שכוח אל בשם קולצ'קה. עשרות ילדים קבלו את פנינו בהתלהבות ורדפו אחרי האוטובוס ונתלו עליו מאחור ונראו מאד נרגשים למראה הפחון הנוסע. ג'וני טען שהם לא ראו גרינגוס (זרים) מימיהם, מה ששוב נראה מוגזם, אבל אין ספק שהרגשנו כקופים בכלוב בזמן שעצרנו ועשרות זוגות עיניים קרועות לרווחה חקרו אותנו בהשתאות. התמקמנו בבית עם חדר גדול בו ישנו כולנו על הרצפה. היתה שם תשתית לחשמל אבל שרותים אין – יש ללכת עד לקצה הכפר (זה לא רחוק) ולעשות את הצרכים מחוץ לתחום השיפוט המוניציפלי! מקלחת היכן? בחורה צעירה בלווית שלושה ילדים סקרניים בגילאי 10-13 התנדבה להראות לי היכן המקלחת. בדרך לשם תחקרו אותי המלווים שלי מאיפה אני (ישראל, ירושלים, ארץ הקודש, ארצו של חסוס קריסטוס – כל התשובות הללו התקבלו בחיוך תמים שהבהיר לי שמאמצי מיותרים), בן כמה אני, אם אני נשוי ומה אני עושה בחור הזה (צודקים, לא מספיק שהם טובלים?). בסוף מסע מפרך הגענו לעשיר הכפר שיש לו שלושה תאי מקלחות חשוכים בהם ניתן להתקלח בתשלום. חזרנו. בדרך חזרה נדרשתי לתת שעור אנגלית ולבקשת הקהל ספרנו יחד עד עשרים בקול רם. שלושת הילדים לא הפסיקו ללטף ולחבק אותי. בהתחלה חשבתי שהארנק שלי הוא מקור אהבתם, אך מהר מאד הבנתי שהם אכן מבקשים את קרבתו של הזר שהגיע מרחוק. אח"כ הם בקשו ממני לתרגם את שמם לאנגלית: ריקארדו – ריצ'רד, פדרו – פיטר, ג'וני נשאר ג'וני וחאיימו זה ג'יימס או חיים בעברית. בסוף הטיול, בפתח הבית, נפרדתי מהם בחיבוקים וזה עשה לי ולהם את היום. אח"כ, בזמן שעמדנו ודברנו עם דון וקאם בא אחד מילדי הבית וביקש עזרה בשעורים. במחברתו המרופטת הוא תרגם מלים מספרדית לאנגלית ודון ואני שמחנו לבדוק. הוא היה בסדר, אבל למרבה הצחוק היו רוב שגיאותיו בכתיב הספרדי ולא באנגלית. בתום ארוחת הערב, משהארנקו בישיבה, הבהירה לנו בעלת הבית שהיא מתה לישון ע"י מבטים מיוסרים ששלחה לעברנו. הזמנו ארוחת בוקר ל-06:30 "אבל לא יותר מאוחר" והלכנו לישון במחנה הפליטים שלנו.

למחרת גילינו ששעונים בבוליביה הם יצורים מושפלים, במיוחד בחלקים אלה של בוליביה - 06:30 הפך ל-07:20, אבל לפחות היה משיע וטעים. בזמן ארוחת הבוקר נאלץ פרנץ המסכן לקבל תזכורת נוספת שהיום הוא בן 42 אבל הוא קבל זאת ברוח טובה והודה בחום ובנשיקה למיכל על כרטיס הברכה שהכינה לו. השארנו לבעלת הבית כסף ואת הסיר הענק ששימש אותנו ואת טונות האוכל המיותר, שתהיה בריאה, ונסענו. המשכנו בנסיעה לאותה עיר דרכים משעממת – אויוני. בדרך נסענו בסאלאר דה אויוני (מליחת אויוני) שהיא המליחה הכי גדולה בעולם או הכי גבוהה בעולם או שניהם. משטח אינסופי לכל כיוון של אדמה המצופה בשכבת מלח. הלבן הבוהק דרש משקפי שמש. ירדנו מהאוטובוס והלכנו לאורך המליחה כברת דרך ארוכה כדי להקל את המעבר על האוטובוס וגם כדי להתרשם מחווית ההליכה על מלח. היתה זו עוד צורת נוף מוזרה ומרתקת שהצדיקה את המסע הארוך והמתיש. היא נוצרה ע"י מים שזרמו לעמק הרחב הכלוא בין הרים, מכל המדרונות שמסביב, ושטפו איתם את המלח והסידן שבקרקע. כך בכל אופן לפי חגיגת ומיכל. חצי שעה מאוחר יותר הגענו למלון שלנו באויוני, פרקנו את הציודים ומשלחת יצאה לקנות כרטיסי רכבת לאותו לילה ללה-פאס. בינתיים הסתגרנו ג'וני, אורי ואני בחדר לסגור חשבונות. פה גילה לנו ג'וני שהוא רוצה את יתרת הכסף בדולרים. הבהרנו לו שיש גבול לכל תעלול שהרי בערב הנסיעה אמרנו לו שלנו נוח יותר לשלם בדולרים ורק כיוון שהוא אמר שהוא רוצה בוליביאנוס רצנו והחלפנו בשער דפוק. כיוון שהוא התקשה להבין זאת אמר לו אורי שלא אכפת לו לשלם בדולרים, רק שיש לנו המחאות נוסעים בלבד. כמובן שג'וני לא התלהב מהרעיון והחליט להסתפק בבוליביאנוס. כעת עלתה שאלת השער. אנו החלפנו לפני הנסיעה המחאות נוסעים ב-3.02 אך שלמנו לג'וני מקדמה לפי 3.07. פתאום רצה הבחור שנשלם לפי 3.09 ואף התעקש על כך. אני – שהכסף בסכום המדויק היה בידי – אמרתי לו שאינני מבין מדוע הוא מסרב לקבל את הכסף שלו וקמתי ללכת עם הכסף. מובן שהוא התרצה מיד ואני חייכתי בסיפוק, אך תוך 3 שניות הוא שוב אמר "אבל השער היום הוא 3.09" (מה שלא היה נכון, כמובן). בהנחת יד אבהית על העורק הראשי בצווארו, ובחיוך רחב וסבלני הסברתי לו שאני עומד לחשב לו את הסכום ואם הוא רוצה אז שיקשיב: לקחתי ניר, עט והכפלתי לו 700 (דולר) ב-3.07 (השער). עשיתי זאת מאד לאט ובשלבים וגייסתי את כל כישורי הפדגוגיים. אורי עקב אחרי בריתוק וחוששני שהוא היחיד מבין שני שומעי שעקב אחרי. אח"כ החסרתי את הסכום שכבר שלמנו לו (פעולה שהיתה אף מסובכת יותר להבנה) ועוד סכום קטן והגעתי למספר הסופי: 1155 בוליביאנוס. אמרתי לו – זה הסכום שיש פה בידי – קח ולך לשלום. הוא חיך והתנצל וביקש ניר ועט כדי לחזור על החישוב בעצמו. במשך דקות ארוכות צפינו בו בחמלה כאשר הוא התיסר מעל הניר. אורי שאל, לאחר שתיקה ארוכה, "קה פסה" (מה קורה) וג'וני הודה שהוא "קצת חלש בחשבון". "הוא בטח חזק אם כך בהיסטוריה", העיר אורי ביושב. בסוף הוא הגיע למספר 1200 שקרוב למדי ל-1155, רק גבוה יותר. כאן החלטנו לשים קץ ליסוריו וליסורינו ופשוט ספרנו D לתוך ידיו את ה-1155 בוליביאנוס ואמרנו לו שלום סופי.

הלכנו כולנו - כל ה-14 - לאכול ארוחת צהריים במסעדה ומשכנו את הזמן עד הלילה. בשעות הערב בעת שהתארגנו במלון, הופיע שוב ג'וני ושאל אם אין אנו רוצים גם לתת לו טיפ (דבר שכמעט ולא מקובל בבוליביה). מכיוון ששלמנו לו בדיוק כמה שהיינו צריכים לשלם לו מראש, למרות שבמשך הטיול הורדנו לו (בדבורים בלבד) סכומי כסף על כל פשלה (ולא חסרו כאמור פשלות) - כמעט בעטו בו כולם החוצה. הצעקות, ביחוד של הבנות, הבהירו לו שטיפ הוא לא יקבל. אך אפילו אנו נדהמנו כאשר הוא חזר שוב, לא עם זנב בין הרגליים אלא בזנב מכשכש וביקש 8 בוליביאנוס כדי לישון במלון בלילה! מה קרה ל-1155 הבוליביאנוס שהוא קיבל מאיתנו כמה שעות לפני כן, זאת לא נדע. מיכל עמדה וצרחת עליו בעברית "חלאה, איך אתה לא מתבייש". רובנו כבר לקחנו זאת בשלוות נפש. סיפורו המפורט של ג'וני בא כדי להמחיש לכם עד כמה שונים פני הדברים בבוליביה ועד כמה צריכים לבוא לכאן מצוידים בטונות של סבלנות ואז הכל בסדר ואפילו משעשע במקום להרגיז.

פרנץ נפרד מאתנו בצהריים ואובה הגרמני בערב. כל יתר ה-12 - אנחנו - נגררנו עם המוצ'ילות למסעדה כדי לשרוף בה את הזמן עד צאת רכבת הלילה בסביבות חצות. לקראת השעה היעודה יצאנו מהמסעדה לקור המקפא ולתחנה העלובה שם שכבו על הרצפה בחדר ההמתנה הקטנטן מקומיים ומקומיות מעוררי חמלה. כיוון שגם אנו היינו מעוררי חמלה בשכבות האדירות שעלינו ובציודנו העצום פשוט נפלנו היכן שעמדנו וחיכינו לרכבת שהתאחרה. משהגיעה הרכבת דילגנו לרציף המתאים על גבי קרש עץ שהונח כגשר מעל המסילה ותפסנו קרון שלם של המחלקה הראשונה. זה פשוט קרון בו יש מושבים הניתנים להטייה. כולם קשרו את המוצ'ילות בכבלים ובשלאות לכל חתיכת ברזל שנראתה מספיק יציבה מפחד הגניבות והלכו לישון. אני ישנתי מעולה כיוון שאת המושב שלפנינו סובבנו כך שטל ואני נהנינו ממושב דמוי מיטה ועוד ישנו בתוך שקי השינה כך שהיה בכלל חם וטוב. הרכבת נסעה גם מאד לאט כך שלא היו טלטולים. ללה-פאס הגענו למחרת בשעת צהריים. מרגע שהופיעה העיר מעבר לרכס היה המראה מדהים: העיר בנויה בעמק רחב הכלוא בין הרים - מרכזה במרכז העמק במקום הכי נמוך והיא מטפסת על מדרונות ההרים התלולים מאד לכל עבר. במרכז יש בנייני גבוהים אך כל היתר הם בניינים נמוכים וישנים וככל שמתרחקים מהמרכז ועולים למעלה הם הופכים לבתי חימר דלים ומסכנים. הרכבת מקיפה את העיר מלמעלה על גב ההר במשך יותר מחצי שעה והנוף שנשקף ממנה הוא מרתק. זהו - הגענו סוף סוף ללה-פאס שם ציפו לנו מקלחת, תגלחת, מספרות, אוכל טוב ומכתבים. אבל לפני כן היינו צריכים למצוא מלון, משימה די קשה בעיר מוכת מאות הישראלים. אז יצאנו לדרכנו והתחלנו בחיפושים.